MACHSHEVES YECHEZKEL
TORAH OF RAV HARTMAN

מחשבת קצרה על הדף
הרב יחזקאל הרטמן
SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

עבודה זרה כט

עניין: כי טובים דודיך מיין

שו"ת הריב"ש סי' רפד

מה שהוקשה לך בההיא דע"ז [1] דא"ל ר' ישמעאל לר' עקיבא [1א] אחי היאך אתה קורא כי טובים דודיך [2] וכו' איך אפשר בחכם גדול כר"ע שישתבש בקריאת פסוק שהתינוקות יודעין אותו אם לא נאמר שהספרים שלהם לא היו נקודים. והקשית עוד מעובדא דרביה דיואב המוזכר בב"ב [3] דאי ר"ע טעי בין דודך לדודיך הא לא עדיף רביה דיואב מר"ע ועביד איניש דטעי בין זכר לזכר.

תשובה אף אם הספרים שלהם היו נקודים אינו קשה מי טעי ר"ע בקריאת אותו פסוק, שהרי אפשר שהיה מחלוקת מחמת המלה בספריהם, כמו שיש היום בהרבה מלות בין מערבאי למדינחאי, ובין בן אשר ובין בן נפתלי. והלא אפי' במלוף

הגר"א שיר השירים א, ב

ואיידי דאיירי בזה, נבאר משנה חמורה במסכת עבודה זרה משנה ה' פ"ב: שאל רבי ישמעאל את רבי יהושע מפני מה אסרו גבינת עכו"ם כו'. השיאו לדבר אחר, אמר לו, ישמעאל אחי היאך אתה קורא, כי טובים דודיך מיין, או כי טובים דודיך, אמר לו כי טובים דודיך. אמר לו, אין הדבר כן, שהרי חברו מלמד עליו, 'לריח שמניך טובים'[113]. [ושם מלת טובים קאי על השמן, כן כאן טובים קאי על היין, אם כן פירושו כי טובים דודיך מיין, שמוכח שיותר טובים מיינה של תורה[114]]. והוא כולו מוקשה, דזיל קרי בי רב הוא. עוד קשה אומרו 'שהרי חבירו מלמד עליו', והלא ממקומו הוא מוכרע שמדבר בזכר[115], ודו"ק. אבל הנראה שכן צ"ל, שבפסוק זה יש לומר שני פירושים: או, ישקני כו' כי טובים, פירוש, הנשיקות הם טובים, ואחר כך אמר דודיך מיין. או, כי טובים דודיך. והנפקא מינה בין שני הפירושים הוא זה, אם אני קורא כי טובים על הנשיקות ואינו מוכח שיותר טוב מיינה של תורה, ולא יהרהר אחר גזירות חכמים שגזרו על גבינת עכו"ם, לכן אמר לו איך אתה קורא, כי טובים, וכאן הפסיק הענין, ואחר כך דודיך מיין. או כי טובים דודיך ולא אמר כאן מיין כי הפסיק כאן, רק דודיך להיכן הוא שייך. והשיב לו כי טובים דודיך מיין צ"ל. ואמר לו שאין הדבר כן, שחבירו מוכיח כמו 'לריח שמניך טובים', ושם מלת טוב קאי על שמניך, כן כאן טובים קאי על היין, אם כן פירושו טובים דודיך מיין, שמוכח שיותר טוב מיינה של תורה[116].

הערות ספר קול אליהו

ויש למצוא חן להפשט של הגר"א ז"ל מהירושלמי ע"ז פ"ב ה"ז וממדרש רבה שיר השירים על הפסוק ישקני. דאיתא שם ר"ב הענין הזה מה שאמר ר' יהושע לר' ישמעאל והשיבו לבסוף אחר. ואחר כך איתא שם ר"ה בעי מהם להפליגו היה מכקב היה לו להפליגו מחמשה הכרעות שכתורה ואלו הן אשת ערוה מהר וכו' כמבואר במס' יומא (דף י"ב), או היה לו לשאלו וכני יעקב כלו מן הסדה כשמעם ויתעלמו מהם שייך למעלה או למעה וכו' ע"ש הנה מזה מוכח דהשאלה היה כפי הגר"א ז"ל מהם כי טוכים קאי אלמעלה או למעה על דודיך, לכן בעי ר"ה שיותר היה רצוי להפליגו ממקראות שכתורה מלהפליגו מבה"מ. אבל אם נפרש שהשאלה היה אם הוא לשון זכר או לשון נקיבה, אי"כ הוליל לר"ה להקשות מתם שהיה לו להפליגו כקרא דכר שכתורה (שנות אלי' כהנא"ה):

הגר"א – קול אליהו שיר השירים
משנות אליהו ליקוטים סוף סדר זרעים

קמה) **ישקני** מנשיקות פיהו **כי טובים דודיך מיין**, איתא במשנה במסכת ע"ז (דף כ"ט ע"ב) א"ל ישמעאל אחי היאך אתה קורא כי טובים דודיך מיין או כי טובים דודיך, א"ל כי טובים דודיך א"ל אין הדבר כן שהרי חבירו מלמד עליו לריח שמניך טובים ע"כ, ועיין ברש"י וברע"ב ובתוס' יו"ט מה שפירשו, ואפשר לפרש דלא דייק כלל במתניתין אם נאמר דודיך לשון זכר או דודייך לשון נקיבה, רק ה"ג האיך אתה קורא כי טובים דודיך מיין, או כי טובים דודיך, בשניהם דודיך לשון זכר*) והשאלה היה בענין אחר, דלשום רהיטא יש לדקדק במתניתין דאמר בתחילה האיך אתה קורא כי טובים דודיך „מיין", או כי טובים דודיך, ותו לא, ולא אמר מיין, ע"כ צ"ל דהפירוש כך הוא, כי טובים דודיך מיין פירושו כי טובים קאי אדלעיל אישקני מנשיקות פיהו דזה תורה שבכתב, ודודיך פי' דברי סופרים, מיין פי' בדברי סופרים יש בהם חשיבות שביין ויין נקרא הורה, (כמבואר בפס' תענית דף ז' דתורת נמשלה ביין במים בשמן ודבש וחלב ע"ש) או כי טובים דודיך, פי' כי טובים קאי אדודיך והשתא ה"פ כי טובים דודיך פי' שטובים יותר דודיך שהוא דברי סופרים מיין ר"ל יותר מיין דהוא גוף התורה, אמר ליה כי טובים דודיך מיין**) פי' דכי טובים קאי אדלעיל ודודיך יש בהם חשיבות מהתורה שנקרא יין אבל לא יותר, אמר ליה אין הדבר כן שהרי חבירו מלמד עליו לריח שמניך טובים וקאי טובים על שמן (דהיינו נקרא שמן בנו"ל) הכא נמי קאי טובים על יין, וע"כ ה"פ בקרא כי טובים, יותר טובים דודיך שהוא דברי סופרים מיין ר"ל מהתורה גופה, שחמורים ד"ס מדברי תורה***)

SPONSORED LZ"N
AHARON BEN YAAKOV SHALOM • LEAH BAS YITZHAK